

ד אמרו על רב תלמיד רבנו הקדוש של
שח וכו'. בפרק הישן (פסוק כ"ח)
מנחם כן על ריב"ז אבל על רב איני יודע
כעת מקומו: אמרו לעולם ישנה אדם לתלמידיו
דרך קלרה. בריש פסחים (דף ג') :
ו ולא יהיה אחד בפה ואחד בלב וכו' ואסור
לגנוב דעת הצדיק וכו' עד חלל שפה
אמת וכו'. הכל פ' גיד הנשה (חולין ז"ד) ושם
אמרו שחם היה עושה להכיר כבודו אלו
כדי

חרפתם ואינם משיבין עושין מאהבה ושמחים ביסורים.
ועליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו :
לעולם ירבה אדם בשתיקה ולא ידבר אלא או בדבר
חכמה או בדברים שצריך להם לחיי גופו. אמרו על רב
תלמיד רבינו הקדוש שלא שח שיחה בטלה כל ימיו .
וזה היא שיחת רוב כל אדם. ואפילו בצרכי הגוף לא
ירבה אדם דברים. ועל זה צו חכמים ואמרו כל המרבה
דברים מביא חטא. ואמרו לא מצאתי לגוף טוב אלא

כדי להראות לבריות שהצדק חשוב וחביב
בעיניו מותר. ותמהני שלא הזכירו רבינו :
ז אלא מקבל את כל האדם כסדר פנים
יפות. בפ"ק דאבות : כך אמרו
חכמים הקנאה והתאוה וכו'. בפ"ד דאבות :
פ"ג א המהלך בדרך זו נקרא חוטא הרי
הוא חומר בזיור וכפר עליו
מאשר וכו'. בפ"ק דתעניות (דף י"א) :
צריך

שתיקה. וכן בדברי תורה ובדברי חכמה יהיו דברי האדם מעטים ועניניהם מרובים. והוא שצו חכמים ואמרו לעולם ישנה
אדם לתלמידיו דרך קצרה. אבל אם היו הדברים מרובין והענין מועט הרי זו סכלות ועל זה נאמר כי בא החלום ברוב
ענין וקול כסיל ברוב דברים : ה סייג לחכמה שתיקה. לפיכך לא ימהר להשיב ולא ירבה לדבר. וילמד לתלמידים בשובה
ונחת בלא צעקה ובלא אריכות לשון. הוא שאמר שלמה דברי חכמים בנחת נשמעים : ו אסור לאדם להנהיג עצמו
בדברי חלקות ופיתוי. ולא יהיה אחד בפה ואחד בלב אלא תוכו כברו והענין שבלב הוא הדבר שבפה. יאסור לגנוב דעת
הבריות ואפילו דעת הנכרי. כיצד לא ימכור לנכרי בשר נבילה במקום בשר שחוטא. ולא מנעל של מתה במקום מנעל
של שחוטא. ולא יסרהב בחבירו שיאכל אצלו והוא יודע שאינו אוכל. ולא ירבה לו בתקרובת והוא יודע שאינו מקבל.
ולא יפתח לו חביות שהוא צריך לפותחן למוכרן כדי לפתותו שבשביל כבודו פתח וכן כל כיוצא בו. ואפילו מלה אחת
של פיתוי ושל גניבת דעת אסור, אלא שפת אמת ורוח נכון ולב טהור מכל עמל והוות : ו לא יהא אדם בעל שחוק
[ג] ומהתלות ולא עצב ואונן אלא שמח. כך אמרו חכמים שחוק וקלות ראש מרגילין את האדם לערוה. וצו שלא יהא אדם
פרוץ בצחוק ולא עצב ומתאבל אלא מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות. וכן לא יהיה בעל נפש רחבה נבהל להון
ולא עצב ובטל ממלאכה. אלא בעל עין טובה ממעט בעסק ועוסק בתורה. ואותו המעט שהוא חלקו ישמח בו. ולא בעל
קטטה ולא בעל קנאה ולא בעל תאוה ולא רודף אחר הכבוד. כך אמרו חכמים הקנאה והתאוה והכבוד מוציאין את האדם
מן העולם. כללו של דבר ילך במדה הבינונית שבכל דעה ודעה עד שיהיו כל דעותיו מכוונות באמצעות. והוא ששלמה
אמר פלם מעגל רגליך וכל דרכיך יבנו :

פרק שלישי

א שמה אמר אדם הואיל והקנאה והתאוה והכבוד וכיוצא בהם דרך רעה הן ומוציאין את האדם מן העולם. אפרוש
מהן ביותר ואתרחק לצד האחרון. עד שלא יאכל בשר ולא ישתה יין ולא ישא אשה ולא ישב בדירה נאה ולא
ילבש מלבוש נאה אלא השק והצמר הקשה וכיוצא בהן כגון כהני העובדי כוכבים. גם זה דרך רעה היא ואסור לילך בה.
המהלך בדרך זו נקרא חוטא. שהרי הוא אומר בניזר וכפר עליו מאשר חטא על הנפש. אמרו חכמים ומה אם ניזר שלא
א כמ"ג. ב"מ דף מט ע"א : ב סמ"ג לאוין קנס עור חו"מ סימן רכח : ג עור ח"ח סי' קטו : פירש

לחם משנה

שחיו עולא דהביז ליה לרב יהודה דבלא"ה גמי פתוחי מפתח ליה. משמע לפי הירואל
בשרא דאס הוא אדם דבלאו הכי היה פתוח בעצמו מותר וא"כ קשה דכחול גמי'
נקטין לישא בשרא עיקר וא"כ למה לא כתב רבינו דין זה וכן העור בזה"מ כהל'
לחלה ס' רכ"ח לא הזכירו וכעת שם הרב"י ולא ידעתי למה השמיטו רבינו. ואפשר
משום דמלתא דפשיטא היא, עכ"ל. ול"ל דאין זה מספיק דהא החוס' הקשו על הא'
דאמרין חסם בזה דמר זוטרא וכו' דהקשו שם וסא קמטעי ליה כהבו החוס' שם
וא"ל אין זה עשוי כיון דבלאו הכי היו באים לכבודו דה"ל אמרין לעיל שאני עולא
דחביז ותיירו דכפתיחת הציות נהי דליכא פסידא כל כך כמה שפותחין כיון שהיו
מכורים לחנוני מ"מ בעצורו פתחן, כלומר דלא אמרין שחם בלאו הכי היה עושה מפני
כבודו שמוהר אלא בדבר שעושה בשבילו דכיון דכוף סוף בשבילו עשה אע"פ שאין לו
פסידא כמה שעשה כיון דאפילו אם היה לו פסידא היה עושה בשבילו מותר אבל בדבר
שלא עשה בשבילו כלל אע"פ ששכילו היה עושהו אינו מותר וא"כ כיון דלאו זריכים
לחילוק זה אין פשוט כל כך שלא היה לו לעור לבשרו. לכך ר"ל טעם שזה לרבינו ולטור
דלא פסקו כהירואל בשרא משום דאקושיא שהקשו החוס' לא משמע לכו האני הירואל
שהירואל החוס' אלא דרב ספרא ורבא לא ס"ל כהירואל בשרא אלא כהירואל דלודושי אודעיה
ולכך פסקו כהך הירואל ולא כהירואל דהאב"א וכן הר"ש בפסקיו לא הזכיר ההוא
הירואל מהך טעמא. ומ"מ קשה בדברי רבינו למה לא הזכיר דבדבר דאביזי ליה לאחוקי
אדעיה שחיו בשבילו מותר כההוא דרב ספרא כדכתבו החוספות וכתבו הטור. ונראה
לי שהוא מפרש כפירוש רש"י שמה שאמרו בצרייתא במוכר לו בחזקה שחוטא היינו דוקא
במפרש לו בחזקה שחוטא וזהו שכתב לא ימכור בשר נבילה במקום בשר שחוטא וכו'
וכתב בכוף דבריו. אפילו מלה אחת של פתוי ושל גניבה דעת דמשמע דוקא כשמדבר
בפירוש וזה אמרו ואפילו מלה אחת וכו'. וממילא משמע דליכא מלה דפתוי
מותר דאיהו מטעי נפשיה ומכל מקום חסם הדברים יותר מדי והיה לו לבאר :
פ"ג א שהרי הוא חומר בזיור וכפר עליו וכו'. בפ"ק דתעניות (דף י"א) נקרא
חוטא ואמרו שם כי האני הנא דתימא ר"ל הקצר בדברי חומר מה ח"ל
וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וכי באיזה נפש חטא וכו' והלא דברים ק"ו ומה
זה

גדול שראוי לעשות עליו כגון חילול שמים. וזה כיון הרב צמ"ש כגן גדול ובפרק שלח
זה לא כתב גדול אלא על דבר שראוי לעשות וכו'. ומ"ש רבינו בפרק שלח זה ויחזור
לדרך חלשית היא הדרך הזאת המכר במדה הענוה והכעס וזהו יעלו כל הלשונות
יסה : עוד י"ל שם"ש הרב בפרק שלח זה ואסור לנהוג דעה צנונית וכו'. ר"ל
כשהאדם חולה חולי הנפש והוא מוטעב בגאווה אז צריך שירחיק עצמו עד קצה האחרון
עד שלא יטה לעולם מדרך האמנעיות כיון שהוא מוטעב בגוזה הלכ יפול מדרך האמנעיות
ויבא אל הקצה הראשון כשהיה אצל האדם שאינו חולה הנפש אינו צריך שירחיק עצמו
אלא עד האמנע אצל מדה הציונות הוא הקצה האחרון. ומ"ש הרב בפרק שלח זה
וכשיחזור לדרך האמנעיות וכו' יתורץ דכפי המובן מפשט דברי הרמב"ם ז"ל קשה ממ"ש
לקמן אסור לנהוג וכו' וכאן כתב שילך בה כל ימיו. אבל נראה לתרץ ולומר דמאי
דקאמר וילך בה הוא מפני שהוא חולה הנפש ולא יוכל לילך בקצה האחרון ודי לו שילך
בדרך האמנעית דאם נאמר שיהנוג בדרך הקצה האחרון לא יוכל עשוהו מפני שהוא
מוטעב בגוזה הלכ. כל זה היה נראה לתרץ אבל לא יתורץ בזה אלא כדי שלא יקשה
הרמב"ם מפרק ראשון לפרק שני ובפרק שני מנייה וביה כחומר אבל שחר הקושיא
לא יתורץ בזה. וכפי הדרך הראשון יתורץ דברי הרמב"ם שלא יקשה ממ"ש כגן למ"ש
בפ"ג ובפ"ג ג"כ שלא יקשה מנייה וביה וכל שחר הקושיא דהכל עולה יפה :
אחרי שכתבתי כל זה ראיתי להרמב"ם שכתב בהקדמתו ממש' אבות פ"ד ששם יבאר
כל פרק זה. וכתב שם וז"ל אבל רוב התאווה הוא קנה הראשון והעדר הרגש
ההנאה לגמרי הוא קנה האחרון. עוד כתב הרב באהור פרק וז"ל. והרבה פעמים יטעו
בני אדם באלה הפעולות ויהשבו אחד מהקצוות טוב ומעלה ממעלות הנפש ופעמים יתשובו
הקצה הראשון טוב כמו שיחשבו המסירה לכמות מעלה ויקראו המוכרים עצמם
לכמות גבורים ופעמים יתשובו הקצה האחרון טוב ויאמרו על פחות הנפש שהוא כגון
ועל העגל שהוא שמה בחלקו בו, עכ"ל. ומדבריו אלה יתבאר כל מ"ש כגן ויש דעה
שמעין אהור וכו' וגם מ"ש ל"ד זה ול"ד זה כו' :

פ"ב ו ולא יפתח לו חביות וכו'. בגמ' (חולין ז"ד) הקשו דעולא חיקלע לבי רב
יהודה פתח ליה חביות המכורות להנטי ותיירו אודעיה. ואכ"א

הנהגות מיימוניות

[ג] באבות דרבי נתן כתוב פ"ט ר"ע אביר שחוק סייג לכבוד, פי' מיעוט שחוק :

לעולם ירבה אדם עד גופו. משנה היא כוף פ"ק דאבות קבועה בזה ר"ש בנו של רבינו הקדוש :
אמרו על רב וכו' עד בצרכי הגוף. בכמה מקומות בתלמוד : לא ירבה אדם דברים ועל
עיקר אלו הדברים פרק העוסק בתורה. ובמניין מ"ה מדות, וביומא פרק בא לו (דף ע"א), ומקטנא במדרשות
ואגדות בתלמוד : ואסור לגנוב דעת וכו' עד מכל עמל והוות. כל זה בחולין פ' גיד הנשה (דף ז"ד) : לא יהיה אדם בעל שחוק כו' ע"י פנים יפות. פרק בן זומא : וכן לא יהיה בעל נפש רחבה עד
הכבוד. פ"ה דאבות במדות תלמודי בלעם : כך אמרו חכמים הקנאה כו'. פ' בן זומא הוא עיקר זה הענין ובכמה מקומות בתלמוד עד כוף הפ' וכל דרכיך יבנו :
פ"ג שמה יאמר אדם עד המהלך בדרך כו'. כוניה זו נאמרה פ' החולין (דף ז"א) כוף גמרא מהני' דאמר רבי עקיבא. ובפרק קמא דתענית (דף י"א) גבי הגיע י"ו במרחשון אמר שמואל ובגדריש
אנטי

מגדל עז

מדע. הלכות דעות פרק ג

אמר אברהם וכן למנות העונה אם היא מקפדת, ע"ל. ולא חשש רבינו להזכיר כאן העונה שהוא חייב בה ועוד יהבאר דיעם בהלכות אישות וכן לא דבר ל'א' בדברים שעושה בראשונה בלא חיוב: ולא

פירש אלא מן היין צריך כפרה המונע עצמו מכל דבר ודבר על אחת כמה וכמה. לפיכך צו חכמים שלא ימנע אדם עצמו אלא מדברים שמנעתו התורה בלבד. ולא יהא אומר עצמו בנדרים ובשבועות על דברים המותרים. *כך אמרו חכמים לא דיין מה שאסרה תורה

ב צריך האדם שיכוין לבו ומעשיו כולם לידע את השם וכו' עד סוף הפרק. כלל כל זה בלבוש דרבי נתן ואומר שם שכל העושה כן נקרא קדוש: ועל מה שאמר רבינו וכן כשיבטל וכו'. כתב הראב"ד אחר

אלא שאתה אומר עליך דברים אחרים. ובכלל הזה אלו שמתעניין תמיד אינן בדרך טובה. ואסרו חכמים שיהא אדם מסגף עצמו בתענית. ועל כל הדברים האלו וכיוצא בהן צוה שלמה ואמר אל תהי צדיק הרבה ואל תתחכם יותר למה תשומם: ב צריך האדם שיכוין לבו וכל מעשיו כולם לידע את השם ברוך הוא בלבד. ויהיה שבתו וקומו ודבורו הכל לעומת זה הדבר. כיצד בשישא ויתן או יעשה מלאכה ליטול שכר. לא יהיה בלבו לקבץ ממון בלבד אלא יעשה דברים האלו כדי שימצא דברים שהנוף צריך להם מאכילה ושתייה ושיבת בית ונשיאת אשה. וכן כשיאכל וישתה ויבעול לא ישים בלבו לעשות דברים האלו כדי ליהנות בלבד עד שנמצא שאינו אוכל ושותה [א] אלא המתוך לחיך ויבעול כדי ליהנות. אלא ישים על לבו שיאכל וישתה כדי להברות גופו ואיבריו בלבד. לפיכך לא יאכל כל שהחך מתאוה ככלב וחמור אלא יאכל דברים המועילים לגוף אם מרים אם מתוקים. ולא יאכל דברים הרעים לגוף אע"פ שהן מתוקים לחיך. כיצד מי שהיה בשרו חם לא יאכל בשר ולא דבש ולא ישתה יין. כענין שאמר שלמה דרך משל אכול דבש וגו'. ושותה מי העולשין אע"פ שהוא מר שנמצא שותה ואוכל דרך רפואה בלבד כדי שיבריא ויעמוד שלם. הואיל ואי אפשר

השגת הראב"ד *וכן כשיבטל וכו'. ח"א וכן למנות העונה אם היא מקפדת:

לאדם לחיות אלא באכילה ושתייה. *וכן כשיבעול לא יבעול אלא כדי להברות גופו וכדי לקיים את הזרע. לפיכך אינו בועל כל זמן שיתאוה אלא כל עת שידע שהוא צריך [ג] להוציא שכבת זרע כמו דרך הרפואה או לקיים את הזרע: ג המנהיג עצמו על פי

הרפואה. אם שם על לבו שיהיה כל גופו ואבריו שלמים בלבד ושיהיו לו בנים עושין מלאכתו ועמלין לצורכו אין זו דרך טובה. אלא ישים על לבו שיהא גופו שלם וחזק כדי שתהיה נפשו ישרה לדעת את ה'. שאי אפשר שיבין וישתכל בחכמות והוא רעב וחולה או אחד מאיבריו כואב. וישים על לבו שיהיה לו בן אולי יהיה חכם וגדול בישראל. ינמצא המהלך בדרך זו כל ימיו עובד את ה' תמיד, אפילו בשעה שנושא ונותן ואפילו בשעה שבוועל. מפני שמחשבתו בכל כדי שימצא צרכיו עד שיהיה גופו שלם לעבוד את ה'. ואפילו בשעה שהוא ישן אם ישן לדעת כדי שתנוח דעתו עליו וינוח גופו כדי שלא יחלה ולא יוכל לעבוד את ה' והוא חולה, נמצאת שינה שלו עבודה למקום ברוך הוא. ועל ענין זה צו חכמים ואמרו וכל מעשיך יהיו לשם שמים. והוא שאמר שלמה בחכמתו בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך:

א יחשבוני דברים פו: ב טור א"ה סי' רנ"א. אה"ע סי' כד:

הואיל

לחם משנה

דאינו מפורש בהדיא בכתוב הוי מדרבנן והך דקאמר דנקט טמא משום דשנה בכתוב אסמכתא בעלמא הוא דאיסור תורה אינו אלא בזמיר טמא, ובהכי מתרבי הוי סוגיי. דסוגיא דמשמע דר"א הקפד הוי אפילו בזמיר טהור הוי מדרבנן ואסמכתא בעלמא. וסוגיא דפרק מי שאל (דף י"ט) הריני מיר דקאמר ור' ישמעאל סבר כר"א הקפד אע"ג דרבי ישמעאל מדאורייתא קאמר דהא מביא חטאת הסם נמי בנסמא מיירי כדאמרינן הסם והסיו סוגיא דפ"ק דמיר דאמר ר"א לא אמר בזמיר טהור הוא דמדאורייתא לא עבד איסורא אלא מדרבנן והשחא אחי שפיר קושיא דשמואל דשמואל דמאי דאמר שמואל בפ"ק דמעניות דנקרא חוטא היינו מדרבנן ולהכי קאמר בסוגיא דהחובל דחיל עליה שבעה משום דהוי מדרבנן ושבעה חלה על דבר דרבנן וסוגיא דפרקא קמא דמיר דקאמר דמקרי נחא אע"ג דמדרבנן עבד איסורא מ"מ כיון דמדאורייתא לא עבד איסורא קרי ליה נחא וכי תימא אמאי לא שני שמואל דבהכלה ממש איירי ומתני' דקאמר אין אדם רשאי להחול בעצמו הוי מדרבנן וברייתא דקאמר דהוי רשות הוי מדאורייתא דברייתא אקרא קאי ואע"ג דמדרבנן הוי איסורא לא איכפת לן דהא למאי דמוקי שמואל ביוצא בעניות איכא נמי איסורא דרבנן י"ל דסבר שמואל דלפן אדם רשאי להחול בעצמו מן הסוד ודוקא בעניות הוי דאמרינן דהוי דרבנן משום דעיקר קרא לא איירי אלא בזמיר טמא כדכתיבנא אכל חלה אסורה משום בל חשית או מואך את דמכס כו' דלא ס"ל הוי דחוי דדחו בגמ' ודלמא קטלא שאני ודלמא בגדים שאני וכו'. אך קשה דלפי המסקנא דהחובל משמע דר"א הקפד לית ליה הויא ברייתא דהרעה רשות כדכתיבנא אלא קאמר חנאי היא והא לפי מאי דכתיבנא אחי כר"א דר"א מדרבנן קאמר בזמיר טהור ואינו נשמע להכלה מדרבנן דמכל הוי קראי דלעיל לא שמעין חבלה כדדחי לעיל וכיון שכן מני אחי ברייתא דהרעה רשות כוונתה דהוי מן הסוד דהא למרן דברי הרמב"ם דפסק כר"א הקפד כאן ושם פסק כברייתא. ועוד דשם כתב בהדיא אע"פ שאינו רשאי לריבין אנו לומר דכיון דאינו אלא מדרבנן חיל שבעה ומאי דאינו רשאי אינו אלא מדרבנן ויאל לו משום דהכלה לא נפקא לן אלא מזמיר טהור לפי המסקנא דהחובל. וכבר ביארנו מהכרח הסוגיא דהוי מדרבנן. לכך נ"ל לומר דרך זה באופן אחר למרן קושיא זו. דודאי דאיסור מיר טהור אינו אלא מדרבנן מהכרח הסוגיא כדכתיבנא אכל מ"מ משמע לגמרא דאע"ג דהרעה רשות אקרא קאי מ"מ משמע ליה לשון הברייתא דומה להסבה ממש מה הרעה רשות אפילו מדרבנן ואע"פ דהרש"א שייכא אפילו אסור מדרבנן מ"מ מלשון הברייתא משמע דאית ליה דאפילו מדרבנן מוקר מדקאמר רשות והוי דומה הרשות דקאמר

גבי

זה שיער עצמו מן היין וכו' ריש לקיש אמר נקרא חסיד וכו'. ובדברי ר"ל יש שני פירושים שרש"י פי' נקרא חסיד המעשה. והחוס' פירשו נקרא חסיד מי שאינו מחסנה. ורבינו סבר כפירוש החוס' ולפי זה הסוגיא שכתבן בין לשמואל בין לר"ל אין ראוי להענינו ולכן פסק רבינו כן אע"ג דפ"ק דנדרים (דף י') אמר אבוי שמעון הגדול ור"א הקפד כולם שייסא אחת הן וק"ל בכל דוכתא דלפן הלכה כשיסא, מ"מ הרי כתב בעל הליכות עולם דהיכא דמוכח בגמרא דהוי הלכה הכי לא נקטינן כי האי כלל, הכא מוכח עפי מסוגיא דמעניות (דף י"א) דשמואל ור"ל אית להו כר"א הקפד ולכן פסק רבינו כן. ומ"מ קשה לדעת רבינו דהמוסכפות הקשו שני קושיות וחירוס ואלן חירוס עולה לדעת רבינו דהם הקשו דהכי אמר בפ"ק דמעניות דשמואל סבר דנקרא חוטא כר"א הקפד דהא איהו גופיה אמר בהחובל (דף י"א) כשהקשו שם ואין אדם רשאי להחול בעצמו והא חטא יכול נשבע להרע וכו' איכא נשבע להרע לעצמו ולא הרע ותימן שמואל בלשון בעניות משמע דלשון בעניות מותר, ועוד הקשו דמסוגיא דהחובל ומסוגיא דמיר מיר מהני חלה סוגיי מוכח דר"א הקפד אפילו בזמיר טהור קאמר, וקשה דפ"ק ראשון דמיר (דף ג') אמרינן איפכא דאמרינן הסם אפילו לר"א הקפד דאמר מיר חוטא הוא הוי מילי טמא אכל מיר טהור לאו חוטא הוא ותימר לקושיות אלו דהא דאמרינן דלא הוי חוטא היינו שמואל גדולה מן העבירה דמלוא לידור כדאמרינן הרואה סוטה בקללה וכו' ומ"מ קאמר חטא יש מידי דהוה אהמענה בענית חלוס וכו'. ויודע שאין תירון זה שייך לדעת רבינו שהוא סובר שהוא אסור להענינו ולפי חירוס מלוא ומלוא יוחר מן העבירה וא"כ קשו עליה ההם קושיות דכתיבנא. וחו קשיא קוצא דלפי הך סוגיא דהחובל משמע דלר"א הקפד דאמר אין אדם רשאי להחול בעצמו לית ליה הויא ברייתא דנשבע להרע לעצמו ולא הרע דחייב דלדידיה לא שייך לומר הרעה רשות דלפן אדם רשאי להחול בעצמו ואם כן הוא דפסק כאן כר"א הקפד איך כתב בפ"ה מהל' שבעה נשבע להרע כיון שנשבע שיחול בעצמו אפ"פ שאינו רשאי שבעה חלה עליו וגם שם לא הונח לא שבעה אע"פ שאינו רשאי דא"כ הם דברים סותרים כפי הנראה מהסוגיא דהחובל דאית ליה אינו רשאי אית ליה פטור כדכתיבנא. ונראה למרן דרבינו משום דקשיא ליה הוי תלחא סוגיי דמוכחי דמיר טהור עבד איסורא לר"א הקפד וסוגיא דפ"ק דמיר מוכח בהפך כדכתיבנא לכך הונקח למרן דהי דר"א הקפד אפילו בזמיר טהור קאמר ואלא בזמיר טמא דוקא דעיקר קרא איירי ביה הוי האיסור דאורייתא אכל בזמיר טהור דלא מפורש בקרא אע"ג דאינו קאמר דלא נקט קרא טמא אלא משום דשנה בכתוב מכל מקום כיון

מגדל עז

ובזמיר ובכמה מקומות בתלמוד וממנה הו"א מ"ש תהלת הפרק. וענין דיין מה שאסרה תורה הוא בירושלמי פ"ו דנדרים (דף ל"ז), והאיסור הוא מטעם זה ומשום ובהקדמותיה לא תלכו: ובכלל זה אלו שמתעניין תמיד וכו' עד לתם תשומם. פ"ס דנדרים (דף י') גמרא דנדרים כשרים וס"ב דמיר (דף כ"ג) וס"ד דמעניות (דף י"א) נהלקו רבים על שמואל דבכר זה ואסיקנא להדיא הא דלריכא ליה הא דלא לריכא ליה. ורבותינו בעלי החוס' פסקו כריש לקיש דאמר נקרא חסיד שנאמר גומל נפשו איש חסד, ורואה אני דבריהם כי לשון הגמרא דקא מקשי ולשמואל הא אקרי קדוש ופריק הסוד דמני מער נפשים. וכבר האריך בזה הראב"ד וז"ל בספר בעלי הנפש: צריך אדם שיכוין כו' עד סוף הפרק. כל אלו הדברים מן המאמר שאמרו ז"ל במסכת אבות פרק ב' והביאו בגמרא דבריו וכל מעשיך יהיו לשם שמים. ואמרו מזה על הלל שהיה עושה כן להיטין כלל הולך לעשות מלוא כו' לקיים מה שנאמר בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך: וכן כשיבטל וכו' עד לא לקיים הרע: כתב עליו הראב"ד ז"ל וכן למנות עונה וגו', ע"ל: ואני אומר אפילו מקפדת אם אין זו כח פטור הוא ואין טעין להו"א עד לאחר ששם חדשים שהיא עונה המאוחרת. וכן כתב ר"מ ז"ל פ' י"ד דאישות והודיע לו ראב"ד ז"ל ואם יש בו כח ככר יסדו ר"מ ז"ל בלבוש הפרק עצמו שאסור למנוע מאשתו עונות:

הנהגות מיימוניות

[א] באבות דרבי נתן הוא אומר האוכל ואוכלים שאינם עולים על לבו עובר משום שלשה לאוין שבחורה בביוה את עצמו וביוה את האוכלים ומבדך ברכה שאינה כתיקנה ע"ב: [ב] שמונה דברים רובן קשה ומיעושו יפה אלו הן יין מלאכה שינה עושר תשמיש הולך בדרך מים המין וחקות דם, ע"ב:

וכבר האריך בזה הראב"ד ז"ל בספר בעלי הנפש: צריך אדם שיכוין כו' עד סוף הפרק. ואמרו מזה על הלל שהיה עושה כן להיטין כלל הולך לעשות מלוא כו' לקיים מה שנאמר אפילו מקפדת אם אין זו כח פטור הוא ואין טעין להו"א עד לאחר ששם חדשים שהיא עונה המאוחרת. וכן כתב ר"מ ז"ל פ' י"ד דאישות והודיע לו ראב"ד ז"ל ואם יש בו כח ככר יסדו ר"מ ז"ל בלבוש הפרק עצמו שאסור למנוע מאשתו עונות: